

SMEDE, REBILDER, FLØER og HYLDGAARDER

Jeg vil i det følgende skrive om mine aner i landsbyen Årestrup i Himmerland. Jeg vil ikke skrive om enkeltpersonerne, da det vil blive for omfangsrigt; men blot slægtsgrenene. Slægtskaber filtrer sig ind i hinanden, så anerne er reelt i slægt med de fleste gårde og personer i byen. En tak til lokalhistorierne Thomas Johansen, hans optegnelser om gårde og personer i det lille samfund, har været en guldgrube af information til historien.

Min tipoldemor Maren Christendatter fra Årestrup

Smedene

Den ældste historisk bevislige ane med tilnavnet Smed for min tipoldemor Maren, er Jens Jensen Smed født i 1683. Han fæstede i 1719 Ørnsgaard (matr. Nr. 14a) i Årestrup. Den lå da midt inde i byen. Den blev små hundrede år senere i forbindelse med udskiftningen udflyttet til lidt nord for byen ved Ørns Blogger. I den forbindelse blev den gamle gård inde i byen nedbrudt og forsvandt. Gården fik først her navnet Ørsgaard, så det er uvist, hvad den blev kaldt på Jens Jensen Smeds tid; nok bare Jens Smeds Gaard. Jeg bruger kun navnet Ørnsgaard i denne ældre sammenhæng af mangel på bedre. Denne tidlige ane var i øvrigt sammen med Årestrup øvrige gårdmænd med til at vedtage landsbyens gradebogs regler for landsbyfællesskabet i 1719.

Længere tilbage i tiden nævnes i matriklerne 1656 og 1664 fem fæstere på gården; heriblandt en tidligere Jens Jensen Smed. I matriklerne 1683 og 1688 nævnes denne ligeledes, dog her som forhenværende fæster. Der er ret sandsynligt, at han er forfader til Jens Jensen Smed (født 1683), men der mangler en kilde, som verificerer det.

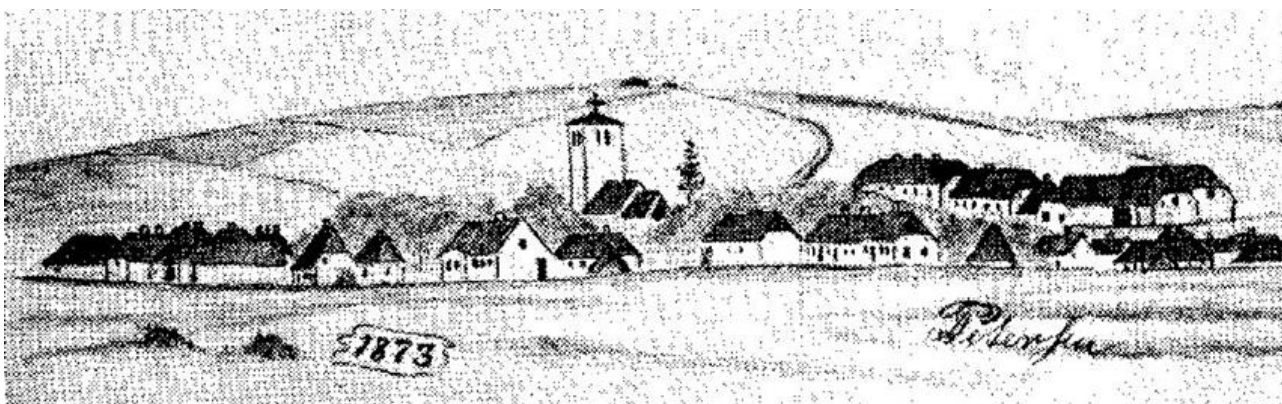
Går vi endnu længere tilbage, nævnes i tingbogen for Hornums herred: "Den Gaard i Ordhestrup, som Per Smed iboede". Hvorvidt dette er en fjern ane med samme tilnavn, er dog mere usikkert.

Jens Jensen Smed (født 1683) lod i 1760 fæstet på Ørnsgaard gå videre til sin brodersøn Christen Jensen Smed og døde i 1771 i

en anselig alder af 88 år. Gården var herefter i denne slægtsgrens eje, generation efter generation, helt frem til 1879.

Jens Jensen Smeds (1683-1771) ældste søn fik også navnet Jens Jensen Smed (1722-1760). Denne fik igen en søn af samme navn Jens Jensen Smed (1752-1839). Denne fik så igen en søn med navnet Jens Jensen Smed (1782-1860). Slægtsnavnet kulminerede i 1830'erne, da en bror til sidstnævnte, Peder Jensen Smed, lod tre drengebørn i træk døbe med navnet Jens Jensen Smed.

Min tipoldemor Maren havde også en oldefar på sin mors side med tilnavnet Smed; nemlig Anders Christensen Smed. Han var dog hverken født med navnet Smed eller i familie med den ovenfor behandlede slægt, han havde udelukkende tilnavnet fordi han faktisk var grovsmed.

Årestrup 1873 med gårde og huse tæt samlet om kirken

Ræbilderne

Ovennævnte Jens Jensen Smed (1683-1771) havde tre sønner; Jens født i 1722, Søren født i 1724 og Christen født i 1727. Den mellemste Søren Jensen Smed forlod Årestrup og fæstede i 1754 Søndergaard i Rebild. Han blev derfor her kaldt Søren Jensen Søndergaard. På samme måde som han havde udvandret til Rebild fra Årestrup, udvandrede hans søn Peder Sørensen Søndergaard fra Rebild tilbage til Årestrup 45 år senere, og fik straks tilnavnet Rebild her. På to generationer havde familietilnavnet skiftet fra Smed til Søndergaard og videre til Rebild.

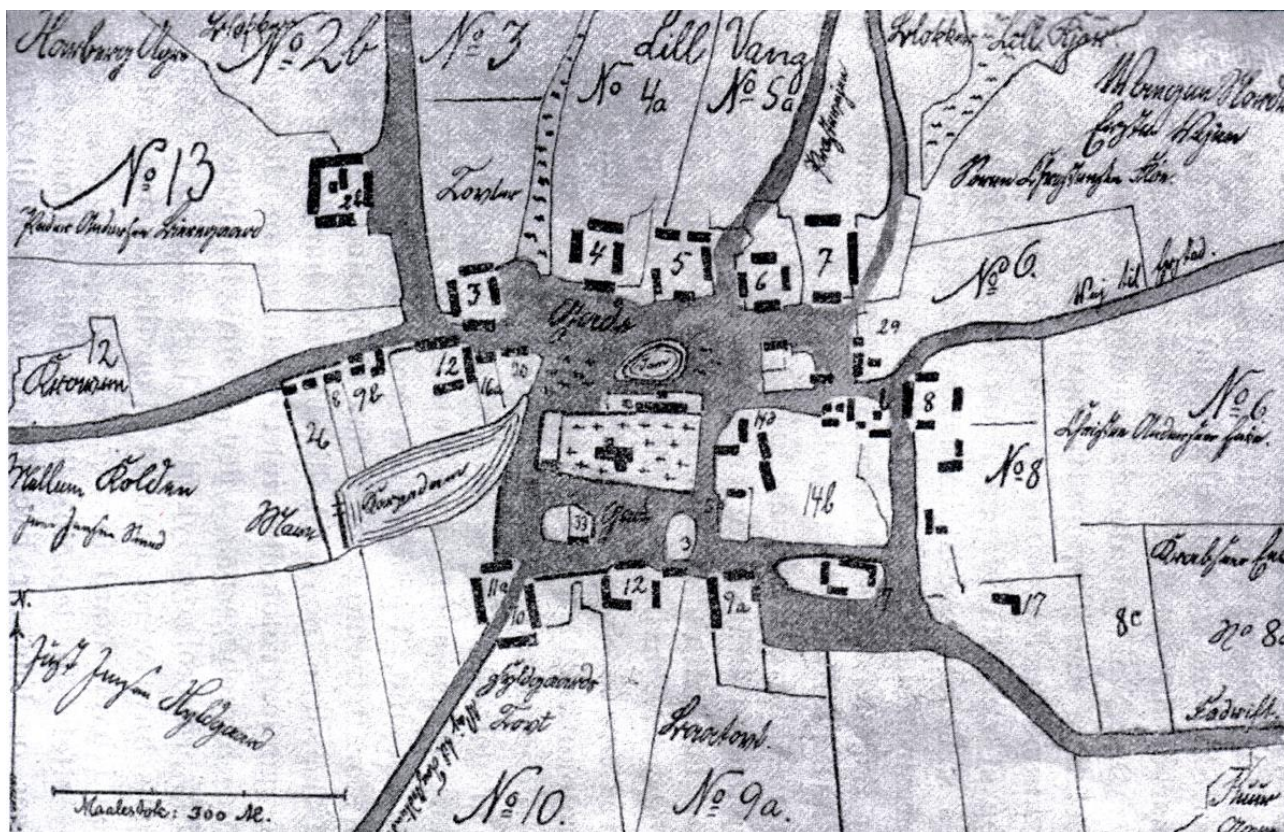
Den tilbagevendte Peder Sørensen, nu med tilnavnet Rebild, fæstede i 1799 Lilvang (matr. Nr. 4a) i Årestrup efter Niels Sørensen Rebild, som han trods navnet ikke var i familie med. Gården blev på et tidspunkt omtalt som Ræbildgården, ligesom navnet Parkegaard øjensynligt også har været brugt. Hvad den blev kaldt på Peder Rebilds tid er usikkert, men den lå ud til ageren Lillvang og hedder i dag Lillvang. Gården er aldrig blevet udflyttet og ligger stadig midt i byen. Peder Sørensen Rebild lod i 1832 sin ældste søn Søren Rebild overtage gården, som denne købte til selveje med penge, lånt af hans bror husmand Christen Rebild (som var min tipoldemors far). Søren Rebild købte imidlertid i 1842 i stedet Enggården (matr. Nr. 12a) i Årestrup; og solgte Ræbildgården/Lillvang året efter. Han beholdt dog noget af jorden fra sidstnævnte til den nye gård. Søren Rebild blev for øvrigt sognefoged og en central person i Årestrup, mens hans far Peder Rebild blev af-tægtsmand på Enggården. Hvordan min tipoldemor Maren havde det med at besøge sin farfar Peder

Rebild som aftægtsmand, er nok tvivlsomt. Han holdt nemlig meget af at tjære sin kakkelovn, da han elskede lugten. Efter sigende skulle det have jaget mange gæster bort. Enggaarden var i øvrigt i denne slægtsgrens eje helt frem til 1956 med Rebild som slægtsnavn.

Min tipoldemor Marens farbror Søren Pedersen Rebild blev for øvrigt gift med tidligere omtalte Peder Smeds søster Maren Jensdatter. Slægterne Smed og Rebild krydsede således veje igen og yderligere knyttet sammen.

Inden vi forlader Ræbildgaarden/Lillvang helt, skal en ældre slægtstilknytning til den nævnes. I 1719 forlod Morten Christensen Rytter (1686-1769) gården af alderdom og skrøbelighed, han døde dog først 19 år senere i en alder af 83. Han var min tipoldemor Marens tiptipoldefar, dog af en anden slægtsgren end Rebild og Smed.

Den behandlede Rebildslægt og Rebildslægten på Damgaarden (matr. Nr. 5a) i Årestrup er to store slægter i Årestrup; de er dog ikke i slægt med hinanden og har hver deres uafhængige stamfader. Som alle andre slægtsforbindelser i Årestrup er de dog hvirvlet ind i hinanden. Lars Christensen Rebild fra Damgaarden blev således gift med min tipoldemor Marens kusine Marianne fra Enggaarden.

Tegning af udskiftningskortet over Årestrup by og mark opmålt 1798, men med de senere matrikelnumre indtegnet for gårdene. De i historien behandlede gæde er: Lillvang (også kaldet Ræbildgaarden) = 4, Damgaard = 5, Fløegaarden (senere Lillkjær) = 7, Ørnsgaard = 14a, Østre Hyldgaard = 10 (mens Vestre Hyldgaard er 11a lige overfor) og Enggaard = 12 (gården nummer 12 til venstre oven for kirken). Endelig byggede smed Ander Christensen hus og smedje i 1801 på den udflyttede gård Bøgelunds forlattede toft = 8c.

Rebilderne (staves Ræbild og Rebild i flæng) blev på et tidspunkt en uhyre omfangsrig slægt i Årestrup. Et gammel bymundheld sagde således: "I Aarrestrup var der i gammel Daw liesaa manne Ræveler, som der var Æveler; men om Etteroret ku de føst Slaw no knap nok klaa'r sæ".

Flørerne

Min tipoldemor Maren blev født som træskomagerdatter i et hus i Årestrup, men da hun var blot fire år gammel købte hendes far Christen Pedersen Rebild Fløegaarden (matr. Nr. 7a) af sin svigerfar Søren Christen Fløe og blev gårdmand. Gården havde da været hundrede år i Fløeslægten, hvorfor navnet var helt naturligt. Den har siden fået navnet Lillkjær, men er aldrig udflyttet og ligger ikke blot på sin oprindelige toft midt i byen ved siden af kirken; men også på sin oprindelige grundplan.

Peder Jensen Fløe (1717-1788) fæstede gården i 1744; som den første i slægten. Han fik betydelig hjælp til fæstet fra herregården Torslund, som gårdene i Årestrup var under, da den forrige ejer i armod havde forladt gården udpint. Peder Fløe frasagde sig gården og overlod den til sønnen Christen Pedersen Fløe i 1780. Denne lod siden gården gå videre til sin søn Søren Christensen Fløe, som var min tipoldemors morfar. Han købte gården fri i 1833 og blev, trods han da var byens ældste gårdmand, den første selvejer i Årestrup. I 1844 blev en del af gårdens jord på Vestmarken udstykket til en ny gård til sønnen Niels Ove. Selve Fløegaarden solgte Søren Fløe dog som sagt til sin svigersøn Christen Pedersen Rebild i 1846. Gården blev således min tipoldemor Marens barndomshjem.

Christen Rebild solgte i 1876 gården til sin svigersøn Anders Pedersen Bertelsen, kalden Bertels-Ans. Denne var i dobbelt forstand min tipoldemor Marens svoger, dels ved at han var hendes mand Bertels-Peters bror og dels ved, at det var hendes søster Ane Kirstines mand. Så selvom gården forlod Fløeslægten, forblev den i mine aners slægt. Min mormor, Marens barnebarn, var en periode plejebarn på gården. I 1903 solgte Bertels-Ans gården og slægtens tilknytning til den forsvandt.

Inden vi forlader Fløegaarden, skal en ældre slægtstilknytning til den nævnes. Tidligt i 1700-tallet, før Fløeslægten fæstede gården, var den en periode fæstet af Gierman Jensen (1691 -1739). Han var min tipoldemor Marens tiptipoldefar, dog af en anden slægtsgren end Flørerne.

Fløeslægten er imidlertid ældre end dens tilknytning til Fløegården. Gårdens første fæster Peder Jensen Fløe var født i Årestrup i 1717, men hans far Jens Nielsen Fløe (1674-1734) kom fra nabo-byen Oplev i Gravlev sogn. Han havde allerede der tilnavnet Fløe, som er navnet på en lille samling huse uden for Oplev. Jens Nielsen Fløe er den ældste dokumenterede Fløe i min slægt, men der er flere Fløer før ham i kilderne fra Oplev. Søffren Fløe nævnes således i Nørvang Herreds tingbog 1667 og 1668 i forbindelse med landgilde og ægtkørsel. Og i matriklen fra 1688 nævnes Christen Sørensen Fløe. Navnet har således rødder langt tilbage i tiden, men ikke med nogen påviselig forbindelse til min slægt.

Anetavle for min tipoldemor Maren:

		Jens Jensen smed Født 1683 Død 1771 Årestrup
	Søren Jensen (Søndergaard) Født 1724 Årestrup Gift 11 Jul 1756 Årestrup kirke Død 1773 Rebild	
	Peder Sørensen (Ræbild) Født 1769 Rebild Gift 28 Dec 1800 Årestrup kirke Død 1 Apr 1852 Årestrup	Søren Michelsen Født Nov 1704 Død 1740 Ersted, Årestrup sogn Bodil Christensdatter Født 1709 Død 1775 Ersted, Årestrup sogn Peder Jensen Fløe Født ca. 1717 Gift 6 Jan 1745 Død 1788 Maren Lauridsdatter Født 1724 Død 1779 Årestrup Peder Sørensen Født ca. 1718 Gift 22 Aug 1741 Død 1781 Anne Lauridsdatter Født ca. 1715 Død Apr 1759 Stubberup, Årestrup sogn Peder Jensen Fløe Født 1717 Gift 6 Jan 1745 Død 1788 Maren Lauridsdatter Født ca. 1724 Død 1779 Årestrup Søren Andersen Født ca. 1708 Gift 15 Aug 1745 Død 1788 Anne Poulsdatter Født 1721 Død 1795 Braulstrup, Sønderup sogn Christen Pedersen Født 1710 Død 1775 Ersted, Årestrup sogn Karen Jensdatter Født 1736 Ersted, Årestrup
Christen Pedersen Rebild Født 14 Nov 1812 Årestrup Gift 3 Okt 1841 Årestrup kirke Død 1 Mar 1884 Årestrup		
	Maren Laustdatter Født 1775 Årestrup Død 15 Jul 1854 Årestrup	Laurids P. (Hyldgaard) Født 1747 Årestrup Gift 8 Jul 1772 Årestrup kirke Død 22 Nov 1822 Årestrup Anne Pedersdatter Født 1744 Stubberup, Årestrup sogn Død 5 Jul 1806 Årestrup
		Christen Pedersen Fløe Født 1754 Årestrup Gift 7 Jan 1787 Sønderup-Suldrup kirke Død 24 Sep 1824 Årestrup Zidzel Sørensdatter Født 1759 Braulstrup Død 9 Aug 1837 Lyngsø
Maren Christensdatter Født 7 Jan 1842 Årestrup Død 8 Mar 1924 Støvring	Søren Christensen Fløe Født 1791 Årestrup Gift 23 Mar 1818 Årestrup kirke Død 11 Maj 1847 Årestrup	Anders Christensen (Smed) Født 1762 Ersted, Årestrup sogn Gift 8 Jan 1792 Suldrup Sønderup sogn Død 14 Maj 1838 Årestrup Dorthe Sørensdatter Født 1766 Ersted, Årestrup sogn Død 1 Aug 1839 Årestrup
		Søren Giermandsen Født 1722 Gift 6 Jul 1755 Død 1769 Anne Maartensdatter Født ca. 1729 Død efter 1787
Anne Margrethe Sørensdatter Født 19 Dec 1821 Årestrup Død 9 Apr 1894 Årestrup	Anne Andersdatter Født 1795 Årestrup Død 11 Jan 1856 Årestrup	

Hyldgaarderne

Tidlige nævnte Peder Jensen Fløes (1717-1788) ældste søn Christen Pedersen Fløe overtog som sagt Fløegaarden efter sin far, mens den yngre søn Laust Pedersen Fløe i 1764 fæstede Østre Hyldgaard (mat. Nr. 10c) i Årestrup. Han kaldtes herefter aldrig andet end Laust Hyldgaard, og skulle det være officielt Laust Pedersen Fløe Hyldgaard. Han overtog gården ved at gifte sig med den forrige fæsters enke Anne Pedersdatter, og han lod i 1772 fæstet på gården gå videre til sin søn Lars Pedersen Fløe Hyldgaard. Hyldgaardsslægten havde herefter gården helt frem til 1909. Gården, i dag kaldt Hyldgaard, ligger på dens oprindelige plads og er bevaret i sin form som lavloftet bindingsværksgård med stråtag.

Vores aner har således kun en generation med slægtsnavnet Hyldgaard, men den var så indgiftede i hinanden, at det ind imellem er totalt forvirrende at udrede slægtsskaber. Dette ikke mindst i betragtning af slægternes talrigheid. Hyldgaardsslægten alene udgjorde omkring år 1800 op mod et halvt hundrede mennesker i det lille samfund.

For min slægt er det iøjnefaldende, at alle min tipoldemor Marens aner tilbage til oldeforældrene var knyttet til Årestrup; og er næsten alle begravet på Årestrup kirkegård. Eneste undtagelse er hendes oldefar og oldemor fra Søndergaarden i Rebild, hvor oldefar Søren til gengæld var født med navnet Smed i Årestrup og først forlod først byen som ung mand. Hertil kommer, at hendes oldemor Zidzel i en helt anden slægtsgren er begravet i Veggerby, da hun boede sine sidste år der i aftægt hos en søn. Slægtens tilknytning til Årestrup er således helt entydig.

Indgiftningen i hinandens slægter betød ikke sjældent anesammenfald, min tipoldemor Marens forældre havde således begge Peder Jensen Fløe og hans kone Maren Luridsdatter som oldeforældre via de to ovennævnte sønner, som henholdsvis fik Fløegaarden og Østre Hyldgaard. Marens forældre Peder og Maren på Fløegaarden var altså udover ægtefæller grandgrandfætter og -kusine.

Slægtstilnavnenes dominans er gennem denne historie dokumenteret. Ser vi på min tipoldemor Marens moster Anes faddere ved fødslen, kan det ikke blive meget tydeligere. De var Christen Smeds kone, Christen Fløe, Lars Hyldgaard og Anders Smed, alle fra Årestrup, samt pigen Anne Mortensdatter fra Braulstrup. Bortset fra sidstnævnte er navnene en rundgang i historiens slægtsnavne.

Min tipoldemor og hendes tolv søskende fik ikke Rebild-navnet som fødenavn i kirkebogen. Præsten skrev kun henholdsvis patronymerne Christensen og Christendatter. Kun et af børnene Søren Peter får Rebild som tilnavn som voksen. I det hele taget ebbede de ellers i Årestrup så altdominerende tilnavne langsomt ud. På landsplan er der i dag godt hundrede personer med henholdsvis navnet Ræbild og Fløe, mens Smed og Hyldgaard er mere almindelige. De fleste af disse er dog af slægter opstået parallelt helt andre steder uden tilknytning til Årestrup.